

Mindhalálig

— Igenis diabolikus erővel dolgozol! Minden író! Erre persze nem felelsz. Nincs mit felelned... — kiáltja az asszony makacsul.

Micsoda makrancos, szeszélyes vágta! Nagy merészség, a Fauszténál magasabb rendű. Szövetség helyett nyeretget vetni a hátára, kiismerni és aztán használni, micsoda lovaglás, ahol folyton úr akar lenni a ló, érzed erejét, szépségesen-szörös testének kipárolgó illatát, nyerítése egyetlen szomorú dalam, tombol alattad a megváltatlan állatok bosszúja és keserősége. De nem szabhat számodra irányt, hiába visz ő téged, mégis te hajtod őt, micsoda vágta, ördögháton a Paradicsomba...

— Logikáddal megsemmisítettél — mondja gúnyosan Törtel. Nem kíván az asszonnyal semmit közölni.

— Igen. A logikával mindig gyenge lábon álltál. Beteges érzékenységed voltaképpen logikahiány. Lassan mindenki, akit csak ismersz, fekete listára kerül...

— Azt kérted, aludjak... Hogyan aludjak? Menj a saját szobádba.

— Küldesz vagy kérsz?

— Kérlek — a hang rideg, a tárgyilagos parancsnál rosszabb.

— Villanyt! — szól még Gizella után. — Sötétedik...

— Villanyt? De hiszen aludni akarsz... Aludni világosban...

— Beteges vonás — mondja Törtel. — Ne is folytasd. Beteges vonás, mindennek a fordítottja, kattantsd fel már azt a kapcsolót!

Végigvetődik a heverőn, nyakát egy kicsit jobbra hajtja, szemében szikrát vet a csillár három gömbje.

— Azt is — mutat a saroklámpára. Bal felől földereng a zöld selyemernyő.

— Most jó. — A takarót fejére húzza, a világosságot nem látja, de érzi.

— Nem, ezt nem lehet kibírni — mondja Gizella a kilincsnak, megszokta már a társalgást a tárgyakkal. — Nem létezik, hogy mindegyik ilyen...

Dolgozni szeretne. Valami hasznosat, nehezét, aminek eleje van és vége. Komoly betegsége áhítozik. Mindent, mindent inkább, csak ne azt az embert, ott a szobában. Aki eleinte úgy vonzotta, mint turistát a szédítő magaslat. A Himalája képen gyönyörű. De a tövében! De kapaszkodóban!

— Igen — morogja —, a hasonlatai. Az azonosításai. Megmérgezett.

Egy gomb az asztal alá gurult, ezzel az ürüggyel esik a térdére.

*

A társak. Lassanként mindenki feketelistán. Valamikor pedig hittem benne, gyerekesen hittem, élvezettel ejtettem: „irodalmi élet”. Folyamnak láttam, izmos, gyors folyónak, melyen kisebb-nagyobb csónakok futnak, a fakasztó

kőtől a végtelen, örök ringatásig. Csónakok, csattanó lapátok, küzdés, de közös nap alatt, közös esőben, és nem, nem tudtam elképzelni, hogy senki se nyújt evezővéget az örvény felett, egyik a másíknak sose, hanem valami kéjes káröröm, a túlélő nemtelen öröme hatja át a levegőt, nincsenek rajok, legfeljebb lavirozás a vezérhajók által hasított fehér csíkban. S mindig a partról jön, mindig a partról az indítópisztolyok kemény durranása.

Irodalmi élet. Hittem benne. Ha már barátság nem szövődik, oldhatatlan önmagunk, a ránsült védelmi álarc miatt, ha már barátság nem, legalább bajtársi szövetség, mint a háborúban, ahol a sebesülteket összeszedik és hátra-viszik; ahol a közös veszedelem egybeforraszt, ahol egyik tudja a másíkról: a golyó nem válogat, a golyót nem érdekli a minőség, betalál a gallér mögé, mindegy a rang, egyformán roncsolódunk, s végül majdnem mindegy az is: ki miért állt be, miben hisz, melyik háborúban, mert végül úgysem menekszik senki.

Eleinte azt gondoltam, túlságosan új vagyok közöttük, váratlan. Bizonyára létezik valami egyezményes jel, amiről csalhatatlanul felismerik egymást, valami „szezám, tárulj”-féle léleknyitó ige, ajtók, s mögöttük okos, ősz fejek; bennem van a hiba, bizonyára bennem, gondoltam, jártam szerkesztőségről szerkesztőségre; állott brandy vagy bűdös szilvórium, apró hírek és nagy félelmek, a variáció mindössze ennyi.

Az eszmecserék a vállalati pletykákhoz hasonlítottak. És a marakodásra, sovánka prémiumosztás után.

Megkísértem osztályozni, pusztán aszerint, melyik micsoda, mint a fákat, ahol a vadalma vadalma és a birsalma birs. De minden összezavarodott, minden, az egyik fajta ága belenőtt a másikba, riasztó zűrzavar, a nedvszívás bonyolult rendszere, másfajta levél és másfajta gyümölcs, hasonló törzsek, de az ojtás idegen, és *én sem voltam kivétel*, bölintásaim és nyakam tagadó csavarása nem különített el ide vagy oda, s ugyanakkor nem is lett volna igazságos ez a diadalmos vízvázalstó, mert sehol se jött ki a csorbítatlan figura, a lecsipkedett részek sehol sem adták ki a teljes egészet, foltokkal tarkított fehérség, önmagukba görbült ágak, befelé is szűrő tüskék, üvegházi termés, kontár kertészek, üres hálók, vetített cethalakkal, meztelen királyok hajlongása, bőrruhába varrt lázadók hörgése, mindegy, ez is jó volt, kisszerűen, de embe-rien jó.

— Itt sincs másként, itt sincs másként — hajtogattam, egy kicsit örültem is neki, élet, nem kell annyira távolodni, nem kell mégsem akkorát fordítani talán, az a régi Törtel is megmaradhat, az a régi, kedélyes, csavarezsú, türelmes, s alapjában jámbor fickó, aki valamikor zsákot hordott, akinek személyi igazolványa van, és abban rendes száma, aki egy csupán a tízmillióból, akinek külvilága a csöbörből vödörbe hullás, s ez otthonos, legalább.

Már-már lubickoltam ebben az ismerős tócsában, *ha ilyen, hát ilyen*. De dolgozni csak úgy tudtam, ha elfelejtettem, még véletlenül sem volt szabad arra gondolnom, foglalkozásom: író, mert akkor jöttek a képek, a tottyant nadrágú, veres szemű, kínzott arcú képek, és a hangok: sziszegések, fortyogások, a gyűlölet torokhangjai, az én angyalom pedig kényes angyal volt, ilyenkor kupán sújtott, és faképnél hagyott.

Megtanultam hát a fegyelmet: amit csinálók, annak az irodalmi élethez semmi köze.

— Nekem ne a divatlap dirigáljon! — mondta Gabi, jaj de nagyon régen. — Azt viselem, ami a girhes derekamra való.

Drága Gabi. Drága áldozatok, és a ti úszó üzeneteitek. Csavart rajtam az én angyalom, szorgalmasan csavargatott, nedvdús szivacsnak bizonyultam akkortájt, egy évig vagy kettőig, már nem is tudom. Kerültem a felesleges mászkálást, pofafüldőt, mentek a kéziratok, jöttek a korrektúrák, élvezettel beszívtam friss nyomdatermékeim illatát, métlányló telefonhízelgéseket hallgat- tam, olvastam egyre szaporodó, de bizonyos hasonlóságot mutató díszítőjelzői-

met, kikapcsolódtam a „körök”-ből, egyszerűen nem maradt időm a lötyögésre, de készültem rá, hogy „összeakadunk”, „iszunk egyet”, „beszélgetünk” megint, homályosan, ravaszkodva, némi rosszindulattal, de emberien...

Éppen befejeztem a „Homok és homok”-ot, szeretem ezt a könyvet még ma is, apró légyiszokszerű stiláris hibáival, bár legszívesebben itt-ott piros plajbással belejavítanék, de valahogy robbanó; egyetlen magból egyszerre izmosodott virággá, túlszínezett, mégis egészséges virággá... Éppen befejeztem, boldog voltam és öntelt, a meghívó kapóra érkezett. Szövetségi klubest, várnak, szeretettel várnak, tegezve várnak, „kedves barátom” vagyok, a szöveg sokszorosított ugyan, de kézzel írták a nevemet, az aláírás is kézzel, s külön odakörmölték, hogy rám feltétlenül számítanak...

Akkor már nem volt tisztos hivatalom, Gizella még nem volt, a nyugtalanság se kényszerített, hogy benzingözös kocsikban ünnepeltként zötyögjek ide-oda.

— Kedves barátaim — gondoltam —, persze hogy megyek. — Rám külön is számítanak!

„Az összejövetel helye: a Kőműves Kelemenhez címzett vendéglő, az Újlaky-templom mögött.”

Ez is tetszett, ez a Kőműves Kelemen, illik hozzánk, hiszen apánkat-anyánkat bekeverjük a mészbe, csak hogy az a fal egy centit is magasodjon, el is mondom majd ezen az estén, bólogatunk rá, szívjuk a dohányt, iszunk a borokból, talán valaki szól valamit, amitől világosabb lesz, talán történik egy-egy nyelvi jelbe burkolt gondolat, hiszen valaha voltak kocsmák, voltak kávéházak, voltak eszmekörök, száll a legenda, szájról szájra.

A „Kőműves Kelemen” busszal is negyven perc, taxit rendeltem a ház elé, a sofőrrel közösen kibogarásztuk, merre.

A portás megállította a lengőajtónál.

— Írók? — kérdezte. Hátranéztem, ki van mögöttem, de csak a taxi evickélt a sárból kifelé.

— Íróknak balra tessék!

Jobbra téglaszínű ernyőkkel tompított fény, diszkrét zene, az asztalokon hosszú szárú szegfű, fehér damasztterítő, KK. monogrammal. Néhány egyenes derekú, zárt ajkú pár, kezük nyugszik a karcsú poháron.

Mindig feszélyezett ez a kiszámított műelegancia, milyen szerencse, hogy balra, ezt gondoltam, milyen szerencse.

Ott találtam őket, a gótika mozaikjaihoz hasonló üvegajtó mögött, az ablakokon is ilyen mozaik, a *technikájuk* hasonlított a templomira, a színes üvegcserepből kimerevített alakok, és alattuk a régít utánzó betűforma. De ezek az alakok palackokat szorongattak, sült malacba szúrtak hatalmas villákat, s egy felgerjedt férfiú a szemérmesen oldalra vihogó porleánynak a pendelyéből kibuggyanó mellét markolászta.

Az archaikus betűk pedig ezt hirdették:

„Igyál, igyál, igyál
A világ örökké nem áll...”

„Húzd rá cigány, csakazértis,
ha mindjárt az ingemért is...”

„Szeretsz, rózsaszálam?
Én ugyan szeretlek...”

Bizonyára hibáztam, hogy először — két-három percig — csak ezt nyelte be a szemem, káromkodásra támadt kedvem, vagy csak kellemetlen, keserű nevetésre, s bár ezek közül egyik sem történt meg, ez az érzés az arcomra borult, ácsorgásom nyúltott, lankadtabbra sikerült integetésem. A minket körülvevő

látvány felingerelt, de közben attól félttem, hogy tiltakozásom nevetségbe ful-
lad. Mert talán mégis *így igaz*... talán valóban *így igaz, érdem szerint*, az
utódoknak ennyi jár, a fajsúlyunk dobott ide, ebbe a magabiztosan hazug
terembe, az „alkalomhoz illő” terembe; erről viszont beszélni durva sértés,
amikor „elvegyülünk” mi, ötven-hatvan kiváló elme, ötven-hatvan bájos, extra-
vagáns fickó, hogy eljártsszuk legalább egymás előtt kisded játékainkat.

— Helló — mondtam hát, és vigyorogtam —, szép jó estét mindenkinek...

— Van ám neki hangja — mondta valaki, háttal ült, meg se fordult —,
van ám neki hangja. Azért.

— A jobbak taxival járnak — mondta Varjú; az ajtó mellett kuporgott
egy háromlábú széken, ő volt a fogadó, úgy ült ott, olyan komolyan és köte-
lességtudóan, hogy szinte vártam, kulcsot vagy vécepapírt nyom a kezembe. —
A jobbak taxival járnak! — Szinte mentegetett.

— Hova üljek? — kérdeztem, mintha válogathatnék; egy-egy ismerős
arcra szemöldökrándítással, hálásan reagáltam.

— A nagy Törtel! — kiáltották néhányan, eszelős-vidáman. — Itt a nagy
Törtel! Leereszkedett!

— Hát hogy...? — kérdezte egy fiatal emberke; felállt, átkarolt, bele-
püfölt a hátamba. — Hát idáig süllyedtünk? Egészen a plebszig?

Vigyorogtam. Azzal a rámragadt, rinocéroszbőrű mosolygással. Vicc. Min-
den csak vicc. A szimpátia sajátos jele.

Helyet nyitottak, beszorultam.

— Te, összegyűrődik a jakód — mondta egy öreg, csimbókos fürtű férfi,
apró poharát, mint rebbenő szárnyú madarat, szorosan szívéhez szorítva.

— Kivasalják — rikkantotta Somhegyi; ismertem, sokat szerepelt a tévé-
ben, s majdnem félig elolvastam egyszer egyik könyvét. — Azért még össze
tudja vakarni azt a kis vasalási költséget... Ha nagyon igyekszik! — hunyo-
rított rám cinkosan, de hunyorítása a környezetnek is szólt, kétfele alakított,
egyszerre.

— Van itt valaki, aki kíváncsi rád... — Odavonszoltak egy rendkívül
hosszú és ritka hajú lányt, fehér, szűk pulóverét mintha kinőtte volna, min-
den mozdulatnál elővillant a hasa. Lenyomták a székbe. — Egész este csak
téged hiányolt... az isteni Törtelt...

A lány szelíd-részezen a mennyezetre emelte szemét. A két melle azonban
lefelé húzta, s az egyik melle alatt nedves foltot láttam; talán szoptat, ez
villant bennem. Gabinak volt ilyen folt a köpenyén, amikor túlcordult a teje.
De a lány kezében billegett a pohár, s a pohárból színtelen folyadék loccsant
az ölébe; *külső foltok ezek*.

— Ruubensi mellek — üvöltötte a csimbókos hajú, csámcsogva —, igazi
rubensi mellek...

— Téged várt. Esküszöm. Ugye, Cecili?

— Te még nem találkoztál Cecilivel?

— Na, Cecili... szóljon már hozzá. Látja, hogy csak bámul. Nem szűz
fiú ez. Garantáltan nem az.

— Haha... tudja, mitől döglük a légy... a Törtel ne tudná? A nagy
Törtel...

— Azt hallottam — mondja a csecsemőarcú, zsíros fejű Lipót —, azt hal-
lottam, te, Törtel, figyelj csak: reggelenként csöng a telefon, halló, itt Törtel,
nagyon örvendek, kedves mester, ha volna szíves szállítani a mai adagot, dupla
honorárium, különdíj, mindegy, az általános iskolai dolgozat is megteszi, csak
lehetőleg ne a középesből, hanem amire négyest adott az a marha tanár...

— Tényleg! — Somhegyi legyint, a szemembe mélyed. — Mit tudsz évente
letépní?

— És hogy bírod seggel? Ez legalább napi négy óra munka...

— Ugyan... ő állva ír... mint Goethe...

— Fél óra! Ez a maximum, amíg az áram tart. — A fiatal emberke, aki az ajtónál hátra veregetett, kinyilatkoztatta: — Aki ennél többet ír, az csak híg lehet... nekem elég az első két mondat... annyit elolvasni... kész... szemétkosárba... gyakran... két mondat után...

— Jó — Varjú óvatosan karon fogta —, gyere ki a levegőre.

— Minek engedtek — kérdezte Somhegyi apásan —, hogy ennyit igyon a gyerek...?

— Már így esett be, ide. Totál részegen.

— Köszönöm. — Az emberke támolgott: — Nem szabad engem eltávolítani. Kell hogy valaki az igazat is belemondja a mocskos pofátokba... Itt az ideje, hogy végre valaki... szent tehenek...

— Rólam beszél? — ezt kérdeztem, ugráló kappanhangon, ezt a baromságot. Varjú a vállamra tette a kezét.

— Nyugi. Nagyon helyes, hogy eljöttél. Személy szerint nagyon örülök neki, mert neked aztán tényleg nem muszáj, nem egzisztenciális kérdés, hogy mozogj, a te szinteden...

— Szent tehenek... köpök a szent tehenekre...

— Cecili, vigye ki... magára hallgat... vegye egy kicsit a nyakába...

Cecili emelkedett, a legényke karját erőszakkal átfűzte a derekán, hátulról előre, mint az óvodai húzócskában a párok.

— Anyuci — nyögte a fiú —, az más. Ha te akarsz, anyuci... veled a halálba...

Kivánszorogtak, összeragadva.

— Ki ez? — Nem volt túl lelkes a hangom, bizonyára fensőbbesre sikeredett. — Ki ez a pojáca?

— Szentlászlófalvay Barna... költő... tehetséges srác, csak hát elissza az agyát... hóbörög...

— Tehetséges! — A csimbókos öregúr fölhördült: — Nektek mindenki tehetséges... Elég, ha összezavarja a sorokat, nem használ írásjelet, és mindjárt kikiáltjátok tehetségnek... az öregek meg elrohadnak... én már a Nyugatot asztalánál is ott ültem... hol voltatok ti akkor... így ültem szemtől szemben Babitscsal, támasztotta fejét és beszélgettünk... így, szemtől szemben.

Szemléltette, hogyan, a pohárral hadonászott, a bor szétröccsent, a hamutartó kiborult.

— Pincér! — kiáltotta fejedelmi pózzal: — Letörölni!

A pincér fölbukkant, ránézett az asztalra.

— Majd küldök valakit, kérem — mondta tiszta artikulációval. — Parancsolnak egyébként *rendelni* az urak...?

— Mennyiért vesztegetik maguknál a konyakot? — kérdezte Lipót, a pincér kabátját megragadva.

— Az a minőségtől függ — mondta a pincér szárazon, nem volt hajlandó elmosolyogni magát. — Tízennyolcért már kaphat egy fél deci kommersz magyart.

— Akkor otthon rúgok be. — Lipót kedélyesen felrakta lábát a megüresedett székre: — Otthon ennyi pénzért gyorsabban berúghatok.

De azért rendelt egyet.

Megéheztem, vendéglőben vacsorázik az ember, étlapot kértem.

— Mit ajánl?

A pincér vállat vont, neki mindegy, vigyázott, fehér kabátujja a tócsába bele ne lógjon.

— Ő vacsorázik — mondta Lipót. — Hozzon a koldusoknak már ide néhány töpörtös pogácsát...

Visszahallottam a hangomat:

— Csak *egy* féldecivel kéne kevesebb. Azon múlik pusztán, nemde?

— Nézzenek oda! — összezsapta a kezét. — A tanító bácsi! Hát ezt is megértük.

— Fogd be a szád! — mondtam —, tőled maximum ennyit várok.

— Gyerekek — Varjú beült közénk, Lipót lábát lesöpörte —, ne bomljatok, gyerekek. Nagyon utálok, így együtt, az írókat.

Az egyik fele énekelt, a társaság másik fele lepíszszegte.

— Ez nem parasztpárt — mondta Hontay, ez volt az első szava, eddig svédgombát evett, és ivott hozzá Margit-keserűvizet —, hogy mindjárt óbégassatok...

— Akinek nem tetszik — felelt az indulatos kórus —, menjen ki... messzire... egészen messzire...

Balla (rá emlékeztem, egy antológia címlapjáról) kéziratot zörgetett, izzadt, ide-oda szaladt.

— Egy vers — dadogta —, egy ciklus... egészen új út...

A lapszerkesztőket kereste, de a lapszerkesztők hullarészegnek tettették magukat, összemarkolták a paksamétát, és úgy csináltak, mint akinek táncol a szeme előtt a betű.

— Majd holnap... holnap Bélus... hozd be... téged mindig... soron kívül...

— Kérem — Bélus mellémült, Varjú helyére, Varjú kiment, Szentlászlófalvay aggasztotta, nem törte-e be a portálablakot, mert azt szereti, üveget törni, nem kézzel: kővel, de ha kő nincs, aktatáska, övcsat is megteszi. — Kérem — Bélus bemutatkozott, mint egy diák —, délután írtam. A versem.

Remegett az ujja, körme húsíg le volt rágva, bőre, mintha ekcémás lenne, fölkaparva.

Elvettem tőle egy oldalt, de Lipót trágár vicceket ordította, az asztalon egyre terjedt a tócsa.

A versben valami spanyol tánc, ósbujaság, piros, tobzódó színek, száguldó fekete Bika, nagy bével, „szimbózeum”, így, ilyen kajánul böffent fel bennem, „szimbózeum”... Pedig nem volt rossz vers.

— Szép — mondtam áhítatosan, kapaszkodtam egy konkrét rímbe —, teljesen eredeti. „Haszna lett, kasztanyet.” Különleges ízek...

— Ugye? — fölragyogott, simította a gyűrött széleket, piszkálta a tócsában úszó gyufaszálat. — Ugye? Szerinted ez megfelel kötetnyitónak?

— Impozáns lesz — feleltem. Anyira sajnáltam, igazában az bántott, hogy a vers valószínűleg tényleg jó, és itt hozzá ez a fórum, nincs más.

— Hát a Törtel aztán ért hozzá —, a csimbókos galléron fogta Balla Bélust, odébb telepítette, öntött az enyéből saját üres poharába. — Őt már kiskorában az asztal körül zavarták, ha nem foglalkozott magas költészettel... Hiszen csak úgy kopognak a mondatai. Csak úgy kopognak!

Arrébb húzódtam, az asztal lába a térdem közé került, a könyököm alá a pocsolya.

— Hogy az istenfáját! — az öreg kirúgta maga alól a széket. — Ha egy Hertelendi azelőtt azt kiáltotta: pincér, mind ugrottak... névről ismertem a pincéreket... Hol az a tiszta abrosz?

— Csiiit — Varjú beszaladt —, ne így... Laci bátyám... ne így...

Kövérkés takarítónő nyitotta nesztelenül az ajtót, szürke köpenyben, apró seprével és apró lapáttal.

— Ide, ide lelkem...

Szótlatlanul fölitta a maszatot, a piszkos terítőt leszedte, a barna deszkát csupaszon hagyta. Az asztal alól törött pohárcserepeket szedett fel.

— Jujj... — sziszegte Hertelendi Laci bátyánk —, de rávágnék egyet, ahol domborodik...

— A dolgozó nép! — emelte fel az ujját Lipót —, hogy bánsz te a dolgozó néppel?

Az asszony (meghatározhatatlan korú asszony volt, lassú, álmos, közömbös) meg se rezzent. Ószes hajába fehér csipkecsíkot tűzött a vendéglátóipar. Egy kicsit húzta a testét, kifelémenet.

— Hó — szólt utána Hertelendi kedélyesen —, hát az abrosz?

Az asszony visszafordult.

— Ide ez való — mondta —, a pucér deszka.

— Az eredmény! — mutatott utána Somhegyi —, ezért nem kell inge-
relni. Inkább egy tizest nyomtál volna a markába.

Elment az étvágyam, pedig a pincér már hozta a milánói bordákat.

— Talán sziveskedjék rögtön fizetni... később utánanyomozni, ennyi
ember közt, ugye bajos...

Fizettem, ronda gúnyos mosoly lehetett a pofámon, mert Varjú mente-
getőzött:

— Múltkor nem voltál itt... tizenkét üveg sör és két bifsztek lógva ma-
radt. Egyébként Szentlászlófalvay az utcán dobja ki a taccsot éppen... hiába
könyörgök, ne a nyilvánosság előtt, nem hajlandó bejönni a klozetre...

— Te — mondtam neki —, te, ez...

— Igen — válaszolta. — Ez van. Így együtt.

Sorolásba kezdett. Hertelendinek visszaadták a gyűjteményes kötetét,
Szentlászlófalvay szerződését érvénytelenítették, a harmadik-negyedik pedig
évek óta nem tud egyetlen sort sem leírni, Balla például nyomorog, mosó-
konyhában, gyerekkel, feleséggel, Hontait úgy elcsépelte a kritika, hogy kór-
házban kötött ki infarktusgyanúval, az a szerencsétlén meg ott a sarokban,
csak írja a krimiket a tévének, degeszre keresi magát, de rajta röhög minden
komoly szakmabeli...

— Micsoda szerencse — Varjú is hörpölt a boromból —, micsoda szeren-
cse, hogy mégse lettem író... komolyan!

Sóhajtottam, úgy éreztem, végre közös nyelv.

— Te se vagy különb ám — folytatta Varjú, hirtelen indulattal —, csak
ne bólogass olyan éteri magasból. Te is tele vagy sérelmekkel, fogadok...
pedig neked aztán... neked aztán semmi...

— Hát persze — kiáltottam —, az én életem népünnepély... én csak úgy
kiizzadom... nálam minden természetes... könnyű... mit tudtok ti arról...
mit tudtok...

Odahajolt közel.

— Nézd. Te benne vagy a tojásban. Na. Mit magyarázak? A tojásban.
Nihil obstat.

Mit feleltem volna? Hogy véletlen? Hogy nem volt mindig így? Hogy meg-
szenvedtem érte? Hogy félek?

De annyit már akkorra megtanultam: ami volt, az édes mindegy. A jelen
számít, a jelen, a kerék pillanatnyi állása, a folyton forgó keréké, amelyik a
könnyűt és súlyosat is egyformán lendíti fölfelé, csak aztán a súlyosabb lefelé
nagyobbat puffan, örült vétség abszolút értékeket a mechanizmus változásával
mérni, de csak erre a bölcsességre futotta:

— Nem itt dőlnek el a dolgok.

— Az idő! — mondta Varjú barátom. — A halhatatlanság! Ahol egzisz-
tenciális kérdésekről van szó, ne haragudj, ott ezt bedobni némiképp erkölcs-
telen, és nem is vigasz.

— Nem nálam van a verklínyél — valami ilyet mondhattam, zárszónak
—, *rajtam* nem igazságos megtorolni.

— Világos — mondta, hirtelen megint változtatott —, világos. És arról
sem tehetsz, hogy neked, amikor osztogatták, a tehetségéből több jutott. De
akkor ne csodálkozz!

— Nem csodálkozom! — kiáltottam utána, és abban a hitben édelegtem,
hogy én azért mégis csak különb vagyok, „objektív”, hiszen így kellene: illa-
tozzon a kis nefelejcs is meg a pompás rózsza, mind-mind, összhangzat és más
efféle, a gyomot, csak a gyomot kéne irtani... de hát a gyomnak is van
virága, a gyom is gyökeres...

Már akkor én is túl voltam a literen, elérzékenyültem, azon töprengtem, milyen lenne, ha tartanék egy beszédet, de hát hol vannak a *végleges nagyok*, hol vannak a minták, ezt kutattam.

Persze, annak tarthatom magamat is, relatíve, ebben a teremben, ebben az értékrendben... Tulajdonképpen remek, így minden érthető, nincs min csodálkozni, világosan megfogalmazták. Emelt fejjel, büszkén meginni a maradék fél litert, aztán egyenes léptekkel, sugaras homlokkal távozni az örökkévalóság irányába...

Már-már elteltem ezzel a kétes örömmel, „inkább százan irigyeljenek, mint egy is sajnáljon”, rábólintottam gondolatban, és szánni kezdtem őket, a fejedelem nagylelkűségével — én, mint kivétel —, és akkor megpillantottam az asztal túlsó sarkán Szentét. Sente a karjára borult, arcát nem emelte fel, a keze matatott csak a pohár talpa körül, a hajáról, fehér, borzolt madárhajáról ismertem rá, ezt a fehér haját a tövénél szürke foltok — mint a penész — kikezdték.

Hát mégiscsak van itt egy. *A végleges Nagyokból*. Egyetlen szót se szólt egész este, csak feküdt ott, arccal a deszka felé, és hozzá sem szólt senki, nem ért el hozzá szeretet, sem megvetés. Neki jó...

És hirtelen irigyelni kezdtem. Élesen buggyant föl az irigység: éreztem számon az epét, az ujjaim görbültek, hogy hajánál fogva felrántsam, hogy azt kiáltsam: gyere vissza, pajtikám, gyere vissza a mi koszos vircsaftunkhoz, szemed tekintetére méltass minket, mert Szentének mindegy már, ha ír, ha nem, múlhatnak az évek, ő már az, *ami*, én viszont veszthetek még, előttem még feszül a kötél, egyre magasabbra, egyre feszebbre húzva, ugranom kell, *drukerek nélkül*, társaságban, mely lesi csontjaim törését.

Szentének tudnia kellene, ezt éreztem, hogy van itt valaki, aki megkülönböztetésre érdemes, de Sente gögös, beleveszett zsenitudatába.

És talán az is kérdéses, végső soron kérdéses, mindaz, amit csinált, egy szép napon nem omlik-e össze. Túl magabiztos... túl magabiztos...

Sértődötten iszogattam, Sente látványa, mozdulatlansága, némasága jobban sebzett, mint az acsarkodás.

Szentlászlófalvay bevonult, mintha zászlót hozna, nyakkendőjét maga előtt lobogtatta, háta mögött levegősereg, azoknak szólt, komikus harci tűzben:

— Itt az ideje, hogy valaki megmondja neki... humbug, svindli, nem költészet... itt az ideje, hogy valaki megmondja neki...

Lobogtatta a nyakkendőt, Sente felé. Minden előzmény nélkül vetette magát az új hecbe, mintha megbízást kapott volna az utcán, két öklendezés között, egy nagy leleplezésre.

— Ne hamarkodd el — csitította Varjú gúnyosan —, haverom, tűrj még egy kicsit...

Cecili bambán állt az ajtóban, pulóverén a foltok megszaporodtak.

Sente fölemelte a homlokát. Sente nem süket, szégyelltem magam, igen, szégyelltem, bizony én is benne vagyok a brancsban, nem vagyok én se más, hisztérikusan tépjük egymás fejéről, darabokban tépjük a glóriát, a híg aranyat mocskos foszlánnyá tépjük, mielőtt koronává rögzítené az irgalmas halál.

Mert még a jó halált is irigyeljük, a *megemelő* halált, a nekrológot, a testhez szabott távozást, az idejében megszült pontot.

Sente fölemelte a homlokát, de nem látszott harag a ráncaiban, és gyilkos indulat sem a szemében, lágyan tébolyodott szeme volt, régen-bocsánatkérő, régen-megolvadt szeme.

— Gyerekek — hebegte —, szeretnék hazamenni.

Előkotort a zsebéből egy gyűrött papírpénzt, rátette az üvegek tetejére, utánaézett.

— Ady — mondta riadtan. Odanyúlt újra és az ötszázast gyengéden, cirógatva kisímította.

Közrefogták, kísérték.

Szentlászlófalvay a helyére ült, jól kitapogatta ülepével a széket.

— Lassan záróra — mondta Varjú.

Valami megint fölborult, valami megint összetört, kicsiny csoportok kurjongattak, a cigarettahamu az ingek elején megragadt.

— Tizenegykor zárunk — mondta a pincér, s az ajtóban egyenként felzárkózott a személyzet: az ételes, az italos, a kenyeres, a takarítónő, még a ruhatáros néni is bekukucskált a ruhatárból. Nézték ezt a társaságot. Semmi, de semmi indulat nem volt bennük, közönyösen nézték és várták, hogy végre eltakarodjunk, és ők is mehessenek, nyolcórai talpalás után, az ágyba.

*

— Sokáig aludtam?

— Jaj dehogy, művész úr, csak tessék itt oldalt ezt a tincset elsimítani...

— A feleségem?

— Ne tessék félni, nem vezett el, hiányzott a só, leküldtem a kocsival a nagyközérthez. Ez itt exkluzív, elszigetelt hely, drága művész úr. Nem üzemeltetnek mindenféle kis szatócsboltokat.

Törtel a fürdőszobába megy, kívánja a vizet, forró vizet kíván, nyitná a bojler, de itt nincs bojler, csak meleg víz mindjárt a falból, és tükör, sok-sok tükör, és a tükrökben sok-sok Törtel; Törtel előlről, Törtel hátulról. Nem lehet megszüntetni, Törtel „nemes profilja”, aztán a teljes arc, szembe. A kagyló rózsaszínű, nem a porcelánok áttetsző rózsaszínje, fajanszszín ez, kellemetlen. A szappan is rózsaszín, de habosabb árnyalatú, a törülköző harsányabb, inkább világospiros, éppen ebből a sok hasonlóból jön létre a legnagyobb diszharmónia, a legnagyobb erőszakétel az egységen, a tökéletes alapszín romlása, a variációk szennye... vagy mégsem?

Mind tiszták vagytok. Csupa tiszta fürdik ebben a folyóban. Csupa tiszta fürdik, piszkos folyóban. Hangos mártózás, plasztik-holdfény.

— Hát nem. Ebből nem lesz novella. Se regény — morogja. — Megette a fene. Ha már ez is csak „anyag”. A saját sorsom. Meg az emlék.

Virág. Virág a csöpögő csap alatt, a kádban. Negyedik fajta rózsaszín, cserép, krepp-papír, aranyzsinór.

— Kincsi néni! — Törtel kiált, gyerekes, örvendő hangon: — Kincsi néni... virág!

Elhatározza, hogy felismeréseit elkülöníti az irodalomtól. S ezáltal följebb emeli, megóvjá.

— Ciklámen — kiáltja vissza Kincsi néni —, ötbimbós, nemesített.

— A kádban!

— Én tettem oda! Nincs lába, hogy másszon.

Odatették. Törtel csalódott, de reménykedik még valamiben. Megközelíti a konyhát, benéz, a szemével kérdez.

— A doktornő — mondja Kincsi néni —, az a hibás szerelő nyújtotta be az ajtón. Egyesek így tudják le a honoráriumot.

— Nem volt az vizsgálat...

— Foglalkoztak vele, művész úr! Az idő pénz. A doktornő tanácsot adott, ahogy ő már szokta, ekkora nagy jószágos szemekkel, csuda, hogy tudja csinálni, annyi év után, még mindig, nagyon be van neki idegződve, mint a fuvola, úgy szól: na lááássuk...

— Kérem — mondja Törtel hirtelen, nyersen —, ne vegye a feleségemet a szájára. Semmilyen formában.

— Ó, hát csak dicsérem — feleli Kincsi néni rövid szünet után, sértetten gyűjtogatja-oltja a gázt. — Kétségtelenül megenne itt mindent a fene, ha nem tartaná a széles hátát. Kétségtelenül ő itt a szilárdság, a művész úr ne értse félre, de én, mint a család régi barátja, bizonyos észrevételeket megengedhetek, ha nem engedhetném meg, nem volna érdemes ide fölmászni, de éppen hogy a lelkiismeretem diktálja, ne hagyjam az én régi népeimet cserben, bizo-

nyos kérdésekben nemcsak az anyagiak döntenek, ezt a művész úr érzékeli legjobban... vagy van kölcsönös szimpátia, vagy nincs...

Törtel kabultan hallgat.

— Vagy van, vagy nincs... — ismétli Kincsi néni, leteszi a citromfacsarót, kezét összedörzsöli, mint aki végképp befejezte.

— Van — mondja Törtel; fölrezen, megijed. — Alapvető szimpátia.

— Az egészséges kritikai érzék mindenkiben működik, ha úgy is alakult, hogy az életbe nem tudta magát kifutni — folytatja Kincsi néni —, éppen ezt hozta meg az egyenlőség, hogy nem kell folyton visszafojtani...

— Messze van az a közért?

— A doktornő nem csavarog. Beül a kocsiba és megy, mint a nyíl, a dolga után egyenesen.

Törtel újra kiballag az előszobába, odasimul az ajtóhoz, füleli a lépéseket. Hátha hoz valamit. Váratlanul rohanja meg ez a gyermekkori kívánság, valaki jön, kosárral a karján, megáll az ajtóban, kotor a kosárban, aztán odanyújtja azt a mindegy-micsodát: nesze, Géza...

Szemben nyikorog Galamb ajtaja. Résnyire nyílik, ameddig engedi a lánc. Nem Galamb Jucika, az árnyék magasabb és sötétebb.

Törtel fél.

— El kellett volna kerülnöm ezt a házat. Nem biztonságos. Az én helyzetemben.

Hátrál, a fogasba ütközik, fejére hull egy kabát. Csapkod ide-oda.

— Neveléséges — morogja. Egy kissé megkönnyebbül, mire a szobájába visszaér.

A lámpák világítanak. A redőnyt leereszti. Ellenőrzi, forog-e a kulcs a zárban.

Íróasztala mögé húzódik. Az asztal éppen elkerít egy sarkot, csak annyi a hely, hogy egy vékony emberi test a székre becsússzon.

A lakás legvégső pontja. Az utolsó fal. Törtel liheg, azt játssza, megmenekült. Mindaddig ott ül, amíg Gizella meg nem rántja a kilincset.

— Bocsánat — mondja, elhagyja a védett téglalapot, nyitja az ajtót az asszony előtt. — Bocsánat, nem szándékosan... Mit hoztál?

— Kisnyulat. — Gizella rekedt. — Mi az a zöldség a kádban? Megint egy szédült rajongód?

— Ezúttal a tied. A szerelő... elbűvölte a szerelőt...

— Viccelsz?

— A tied — mondja Törtel újra; megfogja az asszony lecsüngő, hideg két kezét, ráakaszkodik a saját súlyával. — No. Ennyit csak érdemelsz. Amikor úgymint fölemésztetek.

— Persze neked ez nem tetszik...!

— Istenem — Törtel megdöbben, eldobja az asszony kezét. — Hát azt hiszed, hogy még a cserép ciklément is elirigylem?

— Csak mert nem szoktad szeretni — mondja az asszony konokul, útközben a kocsival beragadt, körülállták, nevelték —, nem szoktad szeretni, ha engem vesznek észre, helyetted.

— Tudod, hogy nem igaz... Gizella, hol a híres logikád? Ez ostoba kisebbségi érzés, ne hagyd magadon eluralkodni, nincs rá okod, hidd el, hogyan bizonyítsam, és aztán ellenem fordulsz, így próbálsz kiegyenlíteni...

— Majd odateszem este az asztal közepére, ezüst sztaniolban — sziszegi Gizella —, és szétfolyó orcával, áhítatosan közlöm, hogy egy tizenhat esztendő leányka hozta összekuporgatott zsebpénzéből, mert írásaid kapcsán életreszóló élménnyel gazdagodott...

Mindenkitől távol. Mindenkitől. A gumifalú kör közepén. Ne mocorogj. Itt már nincs kifelé, csak befelé. A menekülés egyetlen iránya. Magasabb társasvilág, nyelvtől nélküli beszéd.

— Úgy örültem — mondja Törtel, lehajtja a fejét —, úgy örültem, hogy a tiéd.

Gizella gyorsan szemére nyomja a sötét szemüveget. De a könnyek így is lecsorognak, követik arcán, nyakán a már kivájt járatokat, eltűnnek a vidám, tarka blúz alatt.

— Bocsáss meg, Géza. Csak ez a nap véget érjen. Bocsáss meg.

— Nem te — Törtel megsimítja —, nem te és nem én... *A feladat.*

— Nem bírom. Nem bírjuk.

— Dehogynem. — Törtel szelíd. — Már nem tarthat soká. De *addig* bírni fogjuk.

Állnak, nem érintik egymást, az asszony azt érzi: szeretlek.

Visít a csengő, hármat visít, három szabályosat.

— Életveszély — kiáltja Gizella.

— Vagy expressz... ajánlott, expressz...

Mozdulatlanok. Csak az ajtó nyílása hallik, de semmi léptek, semmi léptek. Aztán mégis kopogás.

Törtel befut az íróasztala mögé, ujjait a bőrmappába csúsztatja. Gizella bőrébe dörzsöli a tápláló könnyek nedvességét, szól, nyájas, határozott hangon:

— Tessék.

Izgalmas, Jézuska-váró pillanatok.

De csak Galamb az. Betüremlik az ajtón, cipőjén kékkockás flanelldarab, bokánál biztosítótűvel rögzítve. Széttárt lábakkal csúszik előre, hóna alatt könyvecske meg egy bársonydoboz.

— Ne lepődjenek meg... itt is ezt javasolnám — mondja s kissé megemelt talpára mutat —, csupán néhány forintos költség, és meg van mentve a padló. Legjobb méterben venni, minél puhább anyag, annál célszerűbb, az elvtársnő harminc négyzetcentiméteres darabokra vágja, le lehet egyszerűen ide-oda szórni, az ember otthon csak rálép és úgy közlekedik, a vendég is jobban szereti, mert alkalmazható cipőre, nem kell fűzőgetni, no és a lyukas zokni konfliktusa... Csak a küszöb miatt, most kénytelen voltam tút is használni.

— Tojás alakúra is szabdalhatjuk — mondja Törtel, felvidul, csibészes lesz a képe —, tojás alakban még célszerűbb.

— Négyzetbe szokták — Galamb határozott —, könnyebb kezelni. De persze mindezt mellékesen... mint szomszéd... Tulajdonképpen más ügypben járok.

— Gyűjtés? Újabb kiadás? — kérdezi Gizella.

— Azzal én nem foglalkozom... énhozzám csak elvi szinten tartoznak a problémák, csak akkor nyúlok bele, ha már nagyon szűk a keresztmetszet, a funkcióm meg se engedné, most is csak magánemberi alapon ugrottam át... A kis palántám-nyaggat, egy autogramot szeretne az emlékkönyvébe, holnap bevinné örsgyűlésre, apukám, azt mondja, nem ám csak a táncdalénekesek a híres emberek... Hogy ezek az elavult hülyeségek, mint emlékkönyv, még mindig léteznek...

— Emlékkönyvbe nem — mondja Törtel —, egy lapra, inkább...

Galamb ránéz, kérlelően.

— Hát tudom én... De hát ebbe az emlékkönyvbe *én is* írtam... és még *kik*...! Tegyük túl magunkat! Végeredményben a jövődő nemzedéknél jó propaganda. De ha a szerénység diktálja tartózkodását, én mondom, tart már ott a Törtel Géza, hogy bárkinek a neve mellé bejegyezhesse a sajátját...

Gizella sóhaj, vállat von, oly mindegy, azt üzeni a válla.

Törtel keres egy tiszta oldalt. Egy tiszta oldalt, legalább.

— Talán idézetet — javasolja Galamb; a hangja váratlanul ironikus. — Valamelyik prózai művéből. Ahol az eszmei mondanivaló éppen kikristályosodik.

„Fide, sed cui, vide.”

— Higgy, de nézd meg, kinek — fordítja Gizella békítően —, nagyon aktuális mondás.

— Hát igen — Galamb vizsgálja a kusza írást, mosolyog. — Köszönöm. Bizony, nagyon aktuális.

— Rajzolni nem tudok. Se rózsát, se Miki egeret...

— Van egy kis társnője, az majd rajzol... Rajzolnak ezek mindent... Satírozott csillagot, térhatású lobogót... Nem ülök le, nem akarok zavarni, látom, vendégségi előkészület...

Gizella kutat a szókészletében.

— Ne vigye el az álmunkat — mondja végre diadalmasan.

— Jaj, hát arról szó sincs. — Galamb leül, beburkolt lábát maga alá húzza. — Annál nincs csúnyább, mint ha valaki felkapaszkodik az uborkafára. Hiszen éppen a kedves férje állítja pellengérré avatott szemmel az effajta átmeneti hibákat, mértékkel helyes is, csak hát nagyon nehéz a mértéket eltalálni, sokat kell addig egy írónak arányítani, amíg ráébred, hogy mindenből éppen egy csipetnyit... olyan ez, mintha a repülőgépre csak egyik oldalon ragasztanának szárnyat, egyensúly nélkül felborul minden, a művészet is, józan laikus ésszel is nyomon lehet követni... Szóval a felkapaszkodás nálam jellemkérdés, s abban teljesen egyetértünk, hogy vezetőnek buta és képzetlen ember nem való...

A bársonydobozkát a térdére helyezi.

— Milyen imponáns doboz — mondja Gizella, odalép Törtel mellé, szorít egyet a férfi csuklóján.

— A kezembe akadt — Galamb fölkattintja a fedelét —, gondoltam, megmutatom. Akkoriban hárman kaptunk ilyet, mindössze. Persze, a magáé, az is szép. Mi nagyon megbecsüljük Törtel Gézáat. Nem is tudom, így alakra, a magáé kisebb vagy nagyobb?

Törtel arca pengeéles. Gizella megelőzi:

— Azt mi biztos helyen őrizzük. Ugye, ez a költözés, esetleg elkallódik...

— Ugyan... nem kéri azt utána a kutya se... Van vagy nincs, mit számít? Mit számít, mi van mögötte, mennyi munka, mennyi keserűség... Pláne maguknál... egyesek szinte szégyellik... — mondja Galamb, megfújja az ezüstérmet, visszacsukja a dobozba. — Éppen a leglibálisabb írókat fürdetjük tejbe-vajba... kétségtelen ellentmondás.

Törtel kínlódva röhög.

— Kár ezen nevetni — mondja hirtelen Galamb; lenyúl a cipőjéhez, a flanellt leoldja. Hegyes orrú cipőt visel, kézi varrással, a hegyes orr, mint az ágyúcső, jobbra-balra forog, célt keres, tapogat. — Az írói magatartás bizonyos felelőtlenséget tükröz, felelősség helyett. Lehet, hogy többségük jót akar. De nem a kellő időben! S a nem megfelelő időben alkalmazott jó már egyenlő a rosszal.

Törtel meglepődik, bámul. Galamb mosolya finom, kötekedően diadalmas.

— De hát szerencse, hogy nem a széplelkekhez igazodik a világ. Demokrácia? Ez nem demokrácia... ez liberalizmus, s a dolgok jelenlegi állása mellett könnyen torkollhat anarchiába. A realitás megszabja a határokat, kérem. Addig nyújtózz, ameddig a takaród ér. Különben lefagy a lábad. S most vonatkoztatva ezt a szellemi életre.

— Látom, szereti a közmondásokat — Törtel előrehajol, haja kamaszosan a homlokára hull —, én is tudok egyet. A tiszta égbolt nem fél a villámtól.

— Talán hozhatnék egy pohárkával...? — kérdezi rémülten Gizella, ismeri ezt a Törtelt, ezt a faltörőt, ezt a bolondot. — Csak nem kezdünk vitába...?

— Nem vitázunk mi — Galamb nevet, torokhangon, mintha fulladozna, a végén hörgő, sípoló felhanggal —, nem vita ez. Mindig is így volt. A művészet azt képzelet, őtutána megy a világ, s nem fordítva. De hát megengedjük ezt az illúziót, megengedjük... hogy a dudaszóért működik a csárda... Csak nem

kell olyan komolyan venni... Olyan halálos komolyan... — megint nevet, hörög, sípol —, bocsánat, sajnós, asztma... Végül is szerencsére, kutya ugat, karaván halad...

— Szájkosarat a hülye, derék kutyákra — mondja Törtel —, a szájkosár igazán célszerű. Igazán, igazán. Csak gratulálhatunk.

— Ezt hogy értem? — Galamb szeme világít, cipője orra egy vonalban Törtellel megállapodik. — Fejtse ki bővebben!

— Eszem ágában sincs. Olvassa el a könyveimet.

— Nem titkolom. Gazdag stílus. Olvastatja magát. Igazságelemeket tartalmaz. De részben a visszamaradott rétegek filozófiájára spekulál... részben pedig olyan kedélyeket szít, amelyek nem aktuálisak... minden elismerésem mellett...

— Szóval ennyi az egész — Törtel nyugodt, elszánt —, ami már nem és ami még nem... hát ez bizony veszedelem.

— Nézze — Galamb baráti —, egy darabig elmegy. De aztán elfogy a talaj. Tudja, hogy van ez...

— Gézát minden fórumon megbecsülik — szól közbe Gizella szigorúan.

— Nem kétséges — Galamb bólogat —, hiszen leülepedett formájában szolgálat ez is. Szolgálatunk mind.

— Csak talán nem közös a gazda...

— Ezt vegye olybá, hogy nem hallottam... nem vagyunk az ötvenes években... ezért vegye olybá...

— Gézát számon tartja a nemzet. Őket.

— A nemzet? — Galamb fölvonja a szemöldökét. — A nemzet. Hát igen. Erre mi már nagyon, de nagyon ráfizettünk...

— *Mi? Ki az a mi?*

— Géza! — Gizella látja, ahogy Galamb föltárcsáz egy számot. Szinte a hangját is hallja. A jóindulatú, tárgyilagos, „figyelembe ajánló” szavakat. Már annyi ilyen volt. Annyi ilyen.

— Hát ki kezdi? — Galamb újra nevet, rázza a fejét. — Ki nem bír megmaradni békeességben? Mindennek ellenére én tisztában vagyok vele, hogy az irodalom nem akar rosszat... csak hagymázás világban fogantatik, hiába... mit lehet tenni... aztán az élet úgyszólván kijózanítja... az írókat is... meg segítünk is nekik... egy kicsit kijózanodni... nem nőnek azok a fák a csillogókig...

Gizella játssza a naivat.

— Géza soha nem volt beképzelt... éppen az a baj, kedves Ignác, ugye Ignác? Éppen az a baj, hogy már az önbizalmát is kikezdték...

— Csak nem? — Galamb nyájas. — Jaj, hát azt nem szabad... írni kell, mindig csak írni. Maguknak ez létkérdés. És egy ilyen nagy lakásnak rezsije is van, a benzin se olcsó... és őszintén, ha mi már ilyen gavallérok vagyunk, hogy ennyi pénzt adunk ki arra, hogy saját ócsárlásunkat hallgassuk... bolond is lenne, ha abbahagyná. No ezt csak viccképpen, mert néha azt hiszem, bizonyos dolgokat viccnek szabad csak felfogni. Ami néhol végbemegy, a „szent demokrácia” ürügyén... mindenki okos akar lenni... mindenkinek önálló vélemény szükségeltetik... emberi méltóság! Ez így csak demagógia, meg is kell erre érni, addig csak hóbörgés, higgye el...

— Kétségtelenül — darálja Gizella, gyorsan —, komolyabban kéne. Kéményen. A dolgokat nehéz átlátni. Hát még fent. Ott még inkább. A felelőség, ami önre nehezedik...

Minden szó egy-egy gyógyító pirula. Színes tapaszt a Törtel vágta sebekre.

— Hát sokszor nem is alszom — bólint hálásan Galamb, a flanelt visszacsatolja —, asszonyom, éjszakákat nem hunyom le a szemem. És nem kizárólag ez a gusztustalan asztma. Hanem a gáncsok, mindenért csak gáncs a jutalom...

— Ne higgye — Gizella bűvöli —, ne higgye, Ignác...

— Én most is, mint magánember kerestem a baráti alkalmat...

— Hát persze — mondja Törtel, merev arccal —, csak éppen ma én, valahogy...

— Tudom — Galamb jólétesülten sóhajt. — Tudom. A nyomás. De hát azért jópofák maguk. Hát végül is hogy van ez? Mi maga? Ha jól megfontoljuk, olyan, mint egy revizor... gondolja át! Bemegy abba a szép modern boltba, sűrög-forog mindenki, a polcok teli, maga meg keresi, ugyan melyik doboz nincs a helyén, ugyan nem hiányzik-e pár száz forint a sok millióból, nem lyukadt-e ki a tüll a sajt fölött egy köpetnyi darabon... aztán mit csinál? Fölveszi a jegyzőkönyvet, csak arról, ami *hiányzik*. Aztán azt akarja, hogy ezért még szeressék is...

Nevet, döcögve; hunyorog.

— Jó — mondja Törtel —, jó. Stimmt. Most már csak az említett *arányokról* lehetne csevegni...

— Ezt a kendőcskét — szakítja félbe Gizella — mi is rendszerezitjük. És igazsága van, így négyszögletesen praktikusabb.

— Hiába — Galamb szinte mentegetőzik. — Hatalmi kérdésekben nem lehet packázni. Az ember vagy szokik, vagy szokik...

— Remélem, azt sem kell bizonygatnom — Gizella csupa szíves mosoly —, hogyha a kedves családjában, ne adj' isten, valami váratlanul előadódik, csak átkopog értem, s mi sem természetesebb...

— Hiszen az emberség az első — mondja Galamb, s Gizella keze fölé hajol, meglepő fordulattal —, ez megnyugtat. Nagyon, nagyon megnyugtat. Nem én... nekem nem használ semmi... a legjobb barlangkúra se... de Jucika. Jucikának a torka nyugtalankodik. Egy télen, kérem, háromszor, mandula...?!

— Holnap megnézem. Azt az aranyos kislányt.

— A kis palántám... késői... — súgja Galamb félszegen —, hát ő az én mindenem...

Törtel megígéri, hogy legközelebbre előkeresi a kitüntetését, s amíg az asszony kikíséri Galambot, vidám, harsány füttyszóba kezd. Indulót füttyül, szalutál hozzá, már nem álmos.

— Kis híján — Gizella szemrehányóan támasztja az ajtót —, kis híján, öregem...

Törtel tovább füttyül.

— Azért ne általánosíts... az a baj, hogy te rögtön általánosítasz, Gézu... aztán ösztűz, oda-vissza. Igazán feleslegesen.

— Leszaladok — mondja Törtel — egy félórára. Muszáj járnom egyet.

— Gézu... már sötét van. Ez nem a régi környék... és gödör... meg cement...

— Ne félj. Nem tűnök el.

— Mert egyszer...

— Tudom... Tizenkettőkor a Bordás-kocsmában szedtek fel, pénztárca nélkül, mellényben... Tudom. Aznap, amikor följelentettek a szövetségnél... Dehogyan általánosítok...

— Aki nem akar megázni, ne menjen esőre — mondja Gizella. Törtel fáradtan megcsókolja a kezét. A bal kezét, amit Galamb tisztán hagyott.